

ИСТОРИЯ НА ОПАЗВАНЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО В БЪЛГАРИЯ

HISTORY OF BULGARIAN CULTURAL HERITAGE PRESERVATION

Лектор:

доц. д-р Иван Ванев

Институт за изследване на изкуствата – БАН

Тел. 0895453103

e-mail: ivangel@abv.bg

Хорариум:

30 лекционни часа

Начин на оценяване:

Устен изпит

Анотация:

Курсът е насочен към проблемите на опазването на културното наследство в България, което има повече от стогодишна история. Извършените през годините реставрационни намеси са променили много обекти, което има значение за съвременните проучвания. В курса са включени основните законодателни инициативи от края на XIX и началото на XX в., като е отделено място на дейността на първите реставратори, работили у нас. Развитието на основните идеи, възгледите и принципите, свързани с опазване на културното наследство са представени в хронологичен ред, като са използвани примери от реставрационната ни практика. Обърнато е специално внимание на опазването на Боянската църква, църквата „Св. Никола“ при Мелник, църквите в Несебър и Иваново. В курса са включени редица малко известни аспекти от историята на проучването и опазването и настоящото състояние на емблематични културни ценности.

Annotation:

The course centers issues of cultural heritage preservation in Bulgaria. Restoration interventions over the years have altered a multitude of objects, which has significance in the context of contemporary research. The course covers key legal initiatives from the end of the 19th century to the beginning of the 20th, as well as the activity of early conservators-restorers

working in Bulgaria. The development of ideas, viewpoints, and principles related to the preservation of cultural heritage are presented chronologically, using examples from conservation-restoration practice, with a particular focus on the conservation of the Boyana church, the church of St. Nicholas close to Melnik, as well as the Nessebar and Ivanovo churches. The course also covers numerous lesser known aspects of the history of research and conservation surrounding emblematic cultural heritage sites.

Програма:

1. Опазване на културното наследство на България. Първите закони. От Комисията за старините в Народния археологически музей до Националния институт за недвижимо културно наследство.
2. Първите реставратори в България. Дейността на Йозеф Бала, Марин Георгиев Устагенов, Асен Белковски и Кирил Цонев.
3. Реставрационната практика на Карл Йорданов.
4. Трансфериране на стенописи в българската реставрационна практика.
5. Проблеми на опазване на стенописите от църквите „Св. Никола” при Мелник и „Св. Георги” в Арбанаси.
6. Стенописите от скалните църкви при Карлуково.
7. Гробниците от некропола на Сердика.
8. Иконните колекции в България.
9. Културното наследство на Несебър и опитите за неговото опазване.
10. Опазване на мозайки, открити при археологически проучвания. Трансфериране или експониране *in situ*.
11. Мозайките от най-ранната църква под „Св. София“ в София.
12. Опазване на културното наследство на Рилския манастир.
13. Проблеми на опазването на Мадарския конник.

Основна литература:

- Баров, З. Стенописите в България и проблемът за тяхното запазване. – В: Проучвания и консервация на паметниците на културата в България, С. 1974, 72-78.
- Ванев, И. По пътя на несебърските икони / In the Steps of Nessebar's Icons. С., 2013.
- Ванев, И. Законът за културното наследство и професията „реставратор” в България. – Проблеми на изкуството, 3, 2013, 3-6.
- Ванев, И. Към началото на реставрацията на стенописите от Боянската църква. – В:

Боянската църква между Изтока и Запада в изкуството на XIII в. на християнска Европа. С., 2011, 78-91.

Ванев, И. Реставрационни намеси, приложени върху стенописите на църквата „Св. Никола“ при град Мелник. – Проблеми на изкуството, 3, 2004, 22-27.

Вълкова, М. Изкуствени смоли в дублирането на картини върху платно. – В: Консервация и реставрация на музейни и художествени ценности, С. 2003, 193-213.

Гергова, И. Първият български художествен музей. – В: Художественият музей и XXI век, Пловдив, 2003, 112-119.

Гергова, И., Й. Гатев, И. Ванев, Християнско изкуство в Националния археологически музей – София. Каталог. С., 2012.

Григоров, Г. Специфични проблеми при реставрацията на маслени картини у нас. – В: Реставрация и консервация на художествени ценности, С. 1982, 65-67.

Денчев, С., С. Василева, Държавна политика за културно-историческото наследство на България 1878-2005, С. 2006.

Дживджанов, Б. Спасяване на стенописи от Затрупаната черква в Иваново. – Музеи и паметници на културата, 4, 1978, 66-70.

Китанов, К. Състояние на стенната живопис на гробниците от периода на късната античност на територията на съвременна България. – В: Любен Прашков-реставратор и изкуствовед, С. 2006, 224-237.

Койнова-Арнаудова, Л. История на изписването и реставраторските намеси в Боянската църква. – Проблеми на изкуството, 1, 1995, 42-50.

Мазакова, А. Проучване, реставрация и експониране на средновековните стенописи в черквата „Св. Георги“ – Колуша, Кюстендил. – Паметници, реставрация, музеи, 1-2, 2006, 61-68.

Попов, П. Реставрационни работи по античните мозайки в раннохристиянската базилика – гр. Сандански. – В: Реставрация и консервация на художествени ценности, С. 1982, 124-126.

Прашков, Л. Разделяне на двата лежащи един върху друг живописни слоя, сваляне на горния живописен слой на източната стена на женското отделение в църквата “Рождество Христово” в с. Арбанаси и пренасянето му на нова основа. – В: Реставрация и консервация на художествени ценности, С. 1982, 41-51.

Прашков, Л. Грижи за опазване на художествените ценности на Рилския манастир. – В: Рилският манастир, С. 2000, 255-257.

Пътища на балканските зографи/Roads of Balkan Icon-Painters. С. 2020.

Радева, М. Културната политика на българската държава 1885-1908, С. 2002.

Соколова, Д. Невидимата страна на айсберга. За изграждането на структурата и функциите на Народния музей. – Изкуство, 8, 1990, 9-20.

Соколова, Д. Българските закони за музеите и старините. Етапи на създаване, особености и ефекти на функциониране (края на XIX и първата половина на XX век). – Проблеми на изкуството, 3, 2000, 10-17.

Тодоров, В. За опазването на Мадарския конник, 2, 2002, 46-48.

Усет за разкош. Римски мозайки от България. С., 2020.